

Калашиник В. М.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент **Шармар О. М.**

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО
СТ. 373 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ
«ПРИМУШУВАННЯ ДАВАТИ ПОКАЗАННЯ»**

Відповідно до статей 28 і 62 Конституції України ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню, а обвинувачення у злочині не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом. Водночас у сучасній Україні під час досудового розслідування у кримінальних справах відбувається чимало вищевказаних порушень, зокрема, недотримання законності, неповага до гідності особи, неповнота й односторонність розслідування тощо. Усе це сприяє виникненню й поширенню багатьох негативних явищ, зокрема злочинів проти правосуддя. Одним із найбільш небезпечних кримінальних правопорушень є примушування давати показання, під час вчинення якого службові особи правоохоронних органів, наділені державою певними процесуальними повноваженнями, опиняються перед вибором між доцільністю й законністю, вважаючи, що остання може порушуватися в інтересах розкриття кримінального правопорушення. Тому це зумовлює актуальність висвітлення проблемних питань кримінально-правової характеристики примушування давати показання.

Мета дослідження полягає в аналізі складу кримінального правопорушення примушування давати показання, а також формулювання на її основі пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства і практики його застосування.

Науковою розробкою цієї проблематики займалися такі вчені як: Ш.С. Рошковська, В.В. Кончаковська, О.О. Вакулик, І. Ю. Бунева, А.А. Калашнікова, В.І. Осадчий, А.А. Піонтковський, М.А. Попов, О.М. Шармар та інші.

Основним безпосереднім об'єктом правопорушення, передбаченого ст. 373 КК України, є відносини, що забезпечують діяльність прокурора, слідчого, дізнавача або працівника підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, у частині дотримання вимог кримінального процесуального закону, що регламентує допит особи [1, ст. 909].

Додатковим безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення є суспільні відносини у сфері охорони життя,

здоров'я, волі, особистої недоторканності, честі й гідності людини, права власності, авторитет правоохоронних органів тощо [3].

Потерпілим від злочину може бути: підозрюваний (ч. 1 ст. 42 КПК України), потерпілий (ст. 55 КПК України), свідок (ст. 65 КПК України) та експерт (ст. 69 КПК України), тобто особи, які відповідно до закону можуть бути допитані у провадженні під час дізнання (п. 4 ч. 1 ст. 3 КПК України) чи досудового слідства (п. 6 ч. 1 ст. 3 КПК України) [2, ст. 845–846].

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення полягає в примушуванні давати показання на допиті шляхом незаконних дій з боку прокурора, слідчого або працівника підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність. Аналіз ч. 1 ст. 373 КК України в результаті дослідження дає нам підстави запропонувати в диспозиції даної статті конкретизувати примушування, як таке, що здійснюється шляхом психічного (психологічного) впливу на особу та дещо розширити переліком способів вчинення примушування давати показання. У частині 2 ст. 373 КК України використати формулювання «фізичне насильство» замість «насильство», яке застосовується при примушуванні давати показання. Це забезпечить недопущення розширеного тлумачення в процесі правозастосування.

Склад кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 373 КК України, є формальним він є закінченим з моменту примусу давати показання на допиті незалежно від того, чи отримала службова особа, яка здійснює досудове розслідування, від учасників процесу бажані правдиві або неправдиві показання [3].

Суб'єкт примушування давати показання є спеціальним, а саме прокурор, слідчий, дізнавач, працівник підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, котрі проводять розслідування.

Суб'єктивна кримінального правопорушення характеризується прямим умислом. Мотив і мета примушування можуть бути різними і на кваліфікацію кримінального правопорушення не впливають.

До кваліфікуючих ознак примушування давати показання відносяться: застосування насильства або знуцання над допитуваною особою, за відсутності ознак катування. Виникає потреба у наданні пропозицій щодо шляхів удосконалення ч. 2 ст. 373 КК України, зокрема, слід окремо звернути увагу на таку кваліфікуючу ознаку, як «ті самі дії, поєднані із застосуванням насильства», оскільки вбачаємо в ній некоректність формулювання законодавцем з огляду на проведений аналіз диспозиції даної статті та пропонуємо конкретизувати словосполучення «із застосуванням насильства» і викласти наступним чином: «із застосуванням фізичного насильства».

Отже, у результаті проведення кримінально-правової характеристики примушування давати показань ми дійшли висновку, що законодавцю необхідно внести зміни до ст. 373 КК України і викласти норму у такому вигляді:

«Стаття 373. Примушування давати показання

1. Примушування давати показання при допиті шляхом незаконних дій з боку прокурора, слідчого, дізнавача або працівника підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, –

карається обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, поєднані із застосуванням фізичного насильства або із знущанням над особою, за відсутності ознак катування, –

караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років».

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. - К.: Юрінком Інтер, 2016. – 1064 с.

2. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар Т. 2 : Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. 2013. 1040 с.

3. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є. О. Письменського. [2-ге вид.] – К.: «ВД «Дакор», 2013. 786 с.

4. Вакулик О.О. Кримінально-правова характеристика примушування давати показання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / О. О. Вакулик ; Нац. акад. прокуратури України. К., 2011. 19 с.

Клімова У. Д.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор *Кришевич О. В.*

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ «ПРИМУШУВАННЯ ДО ВСТУПУ В СТАТЕВИЙ ЗВ'ЯЗОК»

Відповідно до Закону України від 8 вересня 2005 р. «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», особи, винні в порушенні вимог законодавства про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, підлягають цивільному, адміністративному та кримінальній відповідальності. Різновидом цього порушення є сексуальні домагання – дії сексуального характеру, виражені вербально (погрози, залякування, нецензурні висловлювання) або фізично (торкання, ляпас), приниження або образу осіб, які перебувають у трудових, службових, матеріальних чи інших